

11.6.2020

Korvaa 6.4.2020 annetun ohjeen

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OHJE VÄLIAIKAISISTA POIKKEUKSISTA SOVELLETTAESSA ERÄITÄ VUOSILOMALAIN, TYÖAIKALAIN JA TYÖSOPIMUSLAIN SÄÄNNÖKSIÄ TERVEYDENHUOLLOSSA JA SOSIAALITOIMESSA TYÖSKENTELEVÄÄN HENKILÖSTÖÖN

Valtioneuvosto on 6.5.2020 antanut asetuksen (308/2020) valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta. Asetus on voimassa 14.5.-30.6.2020. Valtioneuvosto on 12.5.2020 valmiuslain 93 ja 94 §:n nojalla antanut asetuksen väliaikaista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä (362/2020). Tällä soveltamisasetuksella on jatkettu aikaisemmin annettuja soveltamisasetuksia (128/2020 ja 190/2020). Nyt voimassa olevaa asetusta saadaan valmiuslaissa ja soveltamisasetuksessa säädetyin edellytyksin soveltaa terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa työskentelevään henkilöstöön.

Asetusta voidaan soveltaa vain tiukkojen edellytysten vallitessa, mikäli henkilöstövajausta ei kyetä täyttämään normaaliajan lainsäädäntöä soveltamalla. Asetuksen tarkoituksena on turvata riittävä henkilöstömäärä koronavirusepidemian aikana, jotta riittävä toimintakyky sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa voidaan turvata. Toimivaltuuksien käytön tulee olla koronavirusepidemiasta johtuen välttämätöntä ja toimien on oltava oikeassa suhteessa toimivaltuuksien käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään.

Poikkeusvaltuuksien käyttö ei ole sallittua esimerkiksi tavanomaisista sairauspoissaoloista tai matalasta henkilöstömitoituksesta johtuvan henkilöstövajeen paikkaamiseen. Poikkeusvaltuuksia ei ole sallittua käyttää myöskään henkilöstövajeen paikkaamiseen kriisin aikana syntyneen hoitovajeen ja jonojen purkamiseksi.

Työnantaja voi asetuksen mukaan keskeyttää tarvittaessa työntekijän loman tai siirtää sen antamisen ajankohtaa. Sen sijaan vuosiloman antamisen ajankohdan määräämistä koskevasta poikkeusvaltuudesta on luovuttu. Näin ollen työnantaja on vuosiloman ajankohdasta määrätessään noudatettava vuosilomalain säännöksiä. Asetuksen voimassa ollessa ylityötä voidaan teettää ilman ylityösuostumusta ja lepoajoista voidaan poiketa. Työntekijän irtisanoutuessa työnantaja voi pidentää noudatettavaa irtisanomisaikaa enintään neljään kuukauteen edellyttäen, että irtisanomisajan pidentäminen on välttämätöntä väestön terveydenhuollon, vähimmäistoimeentulon tai turvallisuuden vuoksi.

Asetuksen mahdollistamia poikkeamia voidaan koronavirusepidemian välttämättä niin vaatiessa soveltaa sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa työskentelevään henkilöstöön.

Liitteessä on lueteltu terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluja ja niihin välittömästi kuuluvia tukipalveluja, jotka ainakin kuuluvat niihin palveluihin, joissa työskentelevään henkilöstöön edellä mainittujen poikkeussäännösten soveltaminen koronavirusepidemian niin vaatiessa on mahdollista. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Asetuksen tarkoittamaa terveydenhuollossa työskentelevää henkilöstöä ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) ja asetuksessa (564/1994) tarkoitetut terveydenhuollon ammattihenkilöt sekä ammattihenkilön tehtävissä toimimiseen säädetyt edellytykset täyttävät henkilöt. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä mainittakoon esimerkiksi lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, laboratoriohoitajat, fysioterapeutit, röntgenhoitajat, proviisorit, farmaseutit ja lähihoitajat. Sosiaalihuoltolain 3 §:n mukaan sosiaalipalvelujen toteuttamiseen osallistuvat sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ovat sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa (817/2015) ja – asetuksessa (153/2016) tarkoitetut ammattihenkilöt eli sosiaalityöntekijät, sosionomit, geronomit, kuntoutuksen ohjaajat sekä lähihoitajat, lähihoitajan tutkintoa edeltäneen kouluasteisen tutkinnon suorittaneet kodinhoitajat ja kehitysvammaistenhoitajat. Tilapäisestä toimimisesta sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä on säännös ammattihenkilölain 12 §:ssä. Sosiaalihuollon alalla työskentelee runsaasti myös muita ammattiryhmiä, jotka eivät ole sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa tai -asetuksessa tarkoitettuja ammattihenkilöitä, mutta joiden työtehtävät liittyvät joko suoranaisesti asiakastyöhön tai ovat muuten tärkeitä palvelujen laadun kannalta. Myös näiden ammattiryhmien kohdalla koronavirusepidemian vaatiessa työaikaan ja vuosilomaan liittyvät poikkeustoimenpiteet ovat mahdollisia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä työskentelee myös muuta ammatillista henkilöstöä kuin ammattihenkilölaeissa tarkoitettuja ammattihenkilöitä. Näitä ovat muun muassa laitoshuollosta, logistiikkapalveluista ja pesulapalveluista, välinehuollosta, teknisestä huollosta, ruokahuollosta ja potilasruuan kuljetuksesta sekä turvallisuuspalveluista ja ATK –tuesta vastaavat työntekijät, joiden työtehtävät ovat tärkeitä palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta. Lääkehuollon kokonaisuuteen kuuluvissa erilaisissa tehtävissä työskentelee niin ikään myös muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Myös edellä tarkoitetuissa tehtävissä toimiin voidaan koronavirusepidemian vaatiessa soveltaa työaikaan ja vuosilomaan liittyviä poikkeustoimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että asetuksessa säädettyjen poikkeustoimenpiteiden käyttöönotto edellyttää, että toimenpiteet ovat välttämättömiä koronavirusepidemian vuoksi ja että niillä ei vaaranneta työturvallisuutta ja työntekijän terveyttä. Lepoaikoja ja ylityötä koskevista säännöksistä ja työehto- ja virkaehtosopimusmääräyksistä poikkeamisen yhteydessä on pidettävä huolta työstä aiheutuvan kuormituksen tasaisesta jakautumisesta sekä työntekijän mahdollisuudesta palautua työn rasituksista. Lisäksi edellytyksenä on, että työnantaja järjestää työntekijöiden käyttöön lepoon ja virkistäytymiseen soveltuvia tauko- ja lepotiloja, sosiaalitiloja ja ruokahuoltoa. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, mikäli tilanne ei ole hallittavissa säännönmukaisin toimivaltuuksin.

LIITTEET	Taulukko 1. Terveyspalvelut
	Taulukko 2. Sosiaalipalvelut
	Taulukko 3. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tukipalvelut

Taulukko 1. Terveyspalvelut

terveyspalvelut
Tehohoito
Päivystyshoito
Leikkaushoito ja muut toimenpideyksiköt
Anestesiahoito
Synnytysten hoito
Osastohoito
Kotisairaaloiminta
Kotisairaahoito
Laboratoriotutkimukset
Kuvantamistutkimukset
Avosairaahoito
Ensihoito
Ehkäisevät palvelut
Suun terveydenhuolto

Taulukko 2. Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelut
Sosiaalipäivystys
Lasten ja perheiden palvelut: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kasvatus- ja perheneuvola ▪ Perheoikeudelliset palvelut ▪ Perhesosiaalityö ▪ Kotipalvelu ▪ Perhetyö ▪ Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta
Lastensuojelu: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Avohuollon palvelut ▪ Tehostettu perhetyö ▪ Sosiaalityö, sosiaaliohjaus ▪ Perhehoito ja laitospalvelut ▪ Jälkihuollon asumispalvelut
Työikäisten palvelut: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Avohuollon palvelut ▪ Asumispalvelut ja laitospalvelut ▪ Toimeentulotuki ▪ Tuettu asuminen ▪ Sosiaalityö, sosiaaliohjaus ▪ Sosiaalinen kuntoutus ▪ Kuntouttava työtoiminta ▪ Liikkumista tukevat palvelut ▪ Kotipalvelut

Mielenterveys ja päihdepalvelut:

▪ Avohuollon palvelut▪ Asumispalvelut▪ kotipalvelu

Taulukko 3. Sosiaali- ja terveystalvelujen tukipalvelut

Sosiaali- ja terveystalvelujen tukipalvelut
▪ Lääkehuolto, mukaan lukien lääkehuollon toimijat ja lääkehuollon toimintaan liittyvät logistiikkaketjut
▪ Laitoshuolto: tehostettu siivoaminen koko toimintayksikössä
▪ Välinehuolto: instrumenttien ja hoitolaiteiden huolto
▪ Logistiikkapalvelut: hoitotarvikkeiden toimittaminen
▪ Muut logistiikkapalvelut: sairaaloiden sisällä potilaskuljetukset, potilassiirrot toimintayksiköiden välillä
▪ Ruokapalvelut ja potilasruuan kuljetus
▪ Pesulapalvelut: potilasvaatteet, henkilöstön suojavaateet, liinavaatteet
▪ Tekninen huolto: lääkintälaitteiden ja muiden vikojen korjaus
▪ Hallinto, tarpeellisin osin
▪ IT-tuki
▪ Turvallisuuspalvelut: vartijat ja järjestyksenvalvojat